

Ball de bastons

Artés

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Artés

Coordenades:

Latitud: 41.79693
Longitud: 1.95527
UTM Est (X): 413203
UTM Nord (Y): 4627757

Classificació

Número de fitxa 08010 - 117
Àmbit: Patrimoni immaterial
Tipologia Música i dansa
Estil / època: Contemporani
Segle XX
Estat de conservació Bo
Protecció Inexistent
Accés Obert
Ús actual: Científic
Titularitat Pública
Autoria de la fitxa Jordi Montlló Bolart
Data de registre de la fitxa: dj., 25/01/2007 - 01:00

Descripció

Ball que tradicionalment s'executava el matí del diumenge de Pasqüetes, precedint la processó que duia el viàtic als malalts; ocasionalment per Sant Sebastià i, darrerament, el matí del diumenge de l'antiga Fira del vehicle usat (ara Fira d'Artés). L'espai és itinerant, per tant, no hi ha un espai concret o predeterminat. Normalment la ballaven homes joves (fadrins), però als anys 80 hi va haver una colla de bastoneres. En l'aspecte formal, es tracta d'una dansa tancada, més d'expectació que de participació. La col·locació en la

dansa és individual, formant dues rengleres. El nombre de balladors és de vuit. Els músics s'ubiquen en un lateral o en un extrem de la doble renglera.

Per iniciar i acabar el ball, els balladors ho fan a través d'un passeig amb els bastons units i agafats amb les dues mans sota l'abdomen i formant dues rengleres. Els punts de la dansa s'anomenen salts i els elements característics són els bastons i els cascavells. Els bastons són de fusta d'alzina, de color vermell per als rematadors i verd per als paradors, menys l'empunyadura que no està pintada.

El vestit és de color blanc, però la banda, la faixa, les cintes que decoren les faldilles, els camals i les betes de les espardenyes són de color vermell o verd segons la funció del ballador. Els cascavells formen part del camal. El cap o banderer porta com a distintiu la bandera del grup i, per tant, ballarà amb un únic bastó. El pal i la bandera són vermells, teixida de domàs i el serrell groc, així com la llegenda "Bastoners d'Artés" i l'escut de la vila; el pal acaba amb un ornament enflocat de color vermell d'on penja una cinta quatribarrada. Les tonades són nou: "El Joan petit", "La pastoreta", "Sant Josep", "La processó", "El rau-rau", "El rabiut", "Rigodons", "L'avinyonés" i "Font del gat". Històricament no sempre han estat aquests.

L'instrument tradicional que ha acompanyat el Ball de Bastons ha estat el violí, però també l'acordió diatònic i cromàtic. Darrerament s'hi ha afegit la gralla.

Història

Es desconeix l'origen, en quin moment concret va començar la seva pràctica. La documentació que en parla es contextualitza en el segle XX. Les cròniques del diari "El Pla de Bages", donen la notícia escrita que els bastoners d'Artés anaven davant la processó de Pasqüetes, que portava la comunió als malalts (1904, 1905, 1908 i 1915). També van actuar per rebre el bisbe Dr. Torres i Bages (1906).

Després de la Guerra Civil, es torna a organitzar amb celeritat la Colla de Bastoners d'Artés. Es té constància d'actuacions fora del municipi: Castellterçol (1944), Puigreig (1945), Santpedor (1947), concurs de Balsareny (1952); així com de la seva participació a la majoria de Trobades de Bastoners de Catalunya. Les colles de bastoners d'Artés s'han fet i desfet diverses vegades. Fins i tot, en algun moment han coexistit més d'una i de dues colles.

Bibliografia

GIBERT, Josep (1966). Els bastoners, dins Programa de Fira. Artés.

VILAR i HERMS, Ramon (1997). "El ball de bastons d'Artés"; dins Dovella, núm. 57. Centre d'Estudis del Bages. Manresa, pp. 21-31.

